

Beminnelijke Engel

Een gepassioneerde moord in Middelburg in 1821

“Lieve schat wat verlang ik ernaar om weer bij je te zijn, want ik vind nergens rust of troost. Overal waar ik ben voel ik mij alleen. De afgelopen nacht heb ik geen oog dicht gedaan en om halfvier zat ik weer al deze brief te schrijven. Ik durf te zeggen dat ik me nog nooit zo ongelukkig heb gevoeld. Ik ben bang om alleen op mijn kamer te zijn. Op mijn bed kan ik het niet houden, want dan denk ik teveel aan onze liefkozingsen en lig ik met de hoop dat dit nog vaak zal gebeuren. Ons hoofdkussen neem ik dikwijl in mijn arm en dan omhels ik het met de gedachte dat jij dat bent. Lieveeling, ik ben brandende van liefde. Jouw te moeten missen zou mij zeker het leven kosten. Je bent en blijft mijn troelteltje en binnenkort lig ik weer in je armen en doen we weer alles wat verliefde paren doen.”

Dit, en nog veel meer, staat te lezen in een brief die Nettie Boom, 32 jaar oud, op 3 juni 1820 vanuit Middelburg naar haar vriendje Toon Kanaar in Goes stuurde, nadat hij een week eerder naar deze stad was verhuisd. Het zal u duidelijk zijn dat Nettie smoorverliefd was.

Antonette Cornelia Boom

Nettie Boom heette officieel Antonette Cornelia Boom. Ze was in 1788 in Middelburg geboren als dochter van Rochus Boom en Cornelia Lems. Hoewel haar roepnaam Tona was, werd ze op latere leeftijd ook vaak Nettie (Netje) genoemd. In april 1806 trouwde ze met Leendert Suurmont (Suurmond, Suurmon), die bode van de Algemene Armen in Middelburg was. Ze gingen wonen in de Lange Delft, waar ten minste twee kinderen werden

geboren die op jonge leeftijd overleden. Een erg gelukkig huwelijk had Nettie in meerdere opzichten niet, vandaar dat ze vaak in de Bellinkstraat bij timmerman Lieven Admiraal, een verre neef van haar, thee ging drinken. Daar leerde ze in 1817 de toen twintigjarige Gerrit Berkelie (Berkely) uit Rotterdam kennen op wie ze verliefd werd. Berkelie was korporaal bij de infanterie en vanuit Vlissingen naar het garnizoen in Middelburg overgeplaatst. Hoewel hij tien jaar jonger was, ontstond er een hechte band tussen hem en Nettie, die echter na vijf maanden abrupt eindigde toen Gerrit weer in Vlissingen gelegerd werd. Kort daarna werd hij ziek en moest naar het militair hospitaal in Middelburg. Daar schreef hij nog enige brieven aan Nettie, die echter onbeantwoord bleven. Na zijn herstel keerde Berkelie terug naar de kazerne in Vlissingen en werd enkele maanden later overgeplaatst naar Breda. Omdat hij had vernomen dat Nettie in het Sijpelmuis in Middelburg was geplaatst, ging hij ervan uit dat hun relatie definitief ten einde was.

Antoni Kanaar

Toon (Antoni) Kanaar, om wie dit hele verhaal uiteindelijk draait, werd op 21 september 1790 in Middelburg geboren. Na zijn schooltijd ging hij in militaire dienst en toen is hij enige tijd in Doornik en in Frankrijk gelegerd geweest. Na zijn diensttijd werd hij remplaçant voor Leendert Wisse uit Arnhemuiden en ging hij weer bij zijn vader wonen. Toon was in die tijd een knappe jongeman van 1,60 meter lang met een lang gezicht, blauwe ogen, grote neus en mond, een ronde kin en bruin haar. Als

men hem naar zijn beroep vroeg, dan zei hij dat hij schrijver was.

Hoewel er niets bij de Burgerlijke Stand van terug te vinden is, trouwde hij, volgens eigen zeggen, op 15 juni 1819 met Johanna Smits. Omdat ze vaak ruzie en “huiskrakelen” hadden gingen ze, zonder bij de rechtbank een echtscheiding aan te vragen, al na twee maanden voorgoed uit elkaar.

In diezelfde tijd was zijn nicht Antje Kanaar in de kost bij Leendert en Nettie Suurmont, waardoor Toon daar van tijd tot tijd aan huis kwam. Na korte tijd werd Nettie verliefd op hem. Ze ontmoetten elkaar geregeld op de Balans en de Haringplaats en brachten dan de rest van de avond door bij Lieven Admiraal.

Als Toon soms niet op de afgesproken plaats kwam opdagen, liet Nettie haar liefde wel schriftelijk aan hem blijken: “Lieve en dierbare schat. Vruchteloos ben ik zaterdagavond op de afgesproken plaats geweest. Het deed me pijn jou, op wie ik zo verliefd ben, niet gezien te hebben. Van iets na zevenen tot acht uur heb ik op de Balans en de Haringplaats heen en weer gelopen en tot driemaal ben ik in het poortje geweest, totdat ik van een beeldhouwer vernam dat je niet thuis was. Sterk twijfel ik eraan of jouw liefde jegens mij niet verkoelt, je bent met de dag meer opgeruimd en hebt meer plezier dan ik. Telkens omringen mij doodsangsten dat ik je zal moeten missen. Een mens kan beter sterven dan niet meer lief te hebben. Hou van me, zoals ik dat van jou doe en laat al dat losbandige. Denk om je lieve Nettie, dan zal je hart voelen hoe de mijne gefolterd wordt, dag en nacht.”

Het aantal brieven nam toe en vaak luidde de aanhef “Geliefde en dierbaarste pant”

en eens zelfs “Beminnelijke Engel”. De liefde voor Toon werd zo hevig dat Nettie op 4 maart 1820 haar man in de steek liet, echtscheiding aanvroeg en met Toon ging samenwonen in de Kromme Weele in Middelburg. Dit was echter van korte duur, want op 26 mei 1820 verhuisde Toon op aandrang van zijn vader, die tegen de relatie met Nettie was, naar Goes. Hier betrok hij een appartement boven de kruidenierswinkel van Pieterse in de Lange Vorststraat, bij wie hij in dienst was getreden. Nettie bleef alleen in Middelburg achter en begon hem weer te schrijven, de ene brief na de andere. Ze liet hem weten dat ze erg naar hem verlangde maar ook dat ze door zijn vader en nicht werd lastiggevallen. Dit dulde ze niet langer en ze was van plan om ermee naar de politie te gaan. Bovendien liet ze Toon weten dat ze het erg zwak van hem vond dat hij zich door zijn vader de wet liet voorschrijven.

Naar Goes

Toen Toon in juni voor zaken in Middelburg moest zijn en hij Nettie weer ontmoette, smeekte ze hem om haar mee naar Goes te nemen. Toon stemde hierin toe en ze nam haar intrek bij J. van der Schralen. Na korte tijd verhuisde ze naar Johannes Rade, bij wie Toon ook introk nadat hij door Pieterse was ontslagen. Maar ook in Goes was het niet altijd rozengeur en maneschijn en Nettie maakte schulden. Op 11 november ging Toon terug naar Middelburg. Nettie maakte haar omgeving wijs dat hij naar Amsterdam was gegaan. Ze diende inmiddels in Goes bij een mevrouw die ze ‘Smitje’ noemde.

Op 23 november kwam Toon terug naar Goes en trok weer bij Nettie in. Later zou ze tegen haar familie zeggen dat Toon

haar in de Goese periode vaak mishandelde. Maar zichzelf ging ook niet vrijuit. Toen Toon haar in de nacht van 2 op 3 december 1820 niet thuis trof, ging hij naar haar op zoek en trof haar in de herberg De Walendans aan in bed met een dijkwerker. Ze betuigde haar spijt en stelde voor dat Toon een verbintenis zou schrijven, die zij zou ondertekenen. Dat deed hij en zij ondertekende het met haar volledige naam: Antonette Cornelia Boom.

In verband met de aangevraagde echtscheiding moest Nettie op 14 december 1820 terug naar Middelburg. Ze nam haar intrek bij haar zuster Jans. Een week later stuurde ze Toon een brief met groot nieuws: ze had, na een tip van haar zuster en zwager, haar man betrapt met Mietje Adamse, die al vijf maanden zwanger was. Dit zou haar echtscheiding kunnen bespoedigen en er was hoop dat ze binnenkort met Toon zou kunnen trouwen. Ze was inmiddels al drie keer naar het stadhuis (rechtbank) geweest in verband met die echtscheiding. Ze ging met een koets omdat ze dikke voeten en benen had, waardoor ze niet kon lopen. Ze durfde met haar klachten niet naar de dokter te gaan, want ze vermoedde dat ze in verwachting was en wilde daar nog geen ruchtbaarheid aan geven.

Op 23 december 1820 keerde ook Toon naar Middelburg terug. Hij nam zijn intrek bij zijn ouders en ontmoette Nettie weer bijna dagelijks. Hij bracht ook een paar nachten met haar door bij Lieven Admiraal.

Jaloers

Nog voor het eind van het jaar ging Nettie bij haar nicht inwonen. Toen ze hoorde dat korporaal Gerrit Berkelie weer naar Middelburg was overgeplaatst, begon het

gedonder in de glazen. Ze stuurde Gerrit een briefje, hij kwam en ze spraken nog voor diezelfde dag af. Maar Nettie kwam niet opdagen en na vier dagen ontving Gerrit een briefje met een nieuwe afspraak.

Toon wist van dit alles niets en toen hij Nettie op 3 januari 1821 bij Lieven Admiraal hoopte te ontmoeten, vertelde deze dat ze ziek was en dat hij niet naar binnen mocht. Toon vond dat vreemd, en groot was dan ook zijn verbazing toen hij Nettie nog diezelfde dag in de stad zag lopen. Twee dagen later lukte het hem wél om een afspraak met haar te maken, waarop ze samen naar het huis van Lieven Admiraal gingen. Toon wilde nog even tabak halen, maar toen hij enige minuten later terugkwam en aanbelde, zei Lieven dat Nettie was vertrokken. Toon vertrouwde het niet en bleef aan het raam luisteren. Daar hoorde hij duidelijk Netties stem, én die van korporaal Berkelie.

Toon werd jaloers en zijn ontmoetingen met Nettie liepen steeds vaker uit op laaiende ruzies. Op 11 januari 1821 mishandelde hij Nettie zo dat ze zijn stiefmoeder vroeg te komen. Ze vertelde dat Toon haar had opgewacht, geslagen en in het slijk geworpen en ze verzocht Toons stiefmoeder om er met zijn vader over te praten en hem te vragen om beter op hem toe te zien. Toon kreeg er behoorlijk van langs en was zo kwaad op haar dat hij dadelijk pen en papier pakte en "juffrouw Netje" een boze brief schreef. Ze had zijn stiefmoeder niet anders dan leugens verteld en haar familie moest maar eens op háár passen. Op dinsdag 23 januari 1821 had Toon weer een ontmoeting met Nettie. Al praten de liepen ze naar het huis van Lieven Admiraal in de Bellinkstraat. Toen ze daar

aankwamen wilde Nettie even naar binnen om te zien of korporaal Berkelie daar misschien was. Hij was er niet en samen met Toon liep ze verder de stad door. Korte tijd later wilde ze echter opnieuw naar het huis van Admiraal omdat ze vermoedde dat Berkelie er nu wel zou zijn. Toon voelde hier niets voor en pakte Nettie stevig bij haar rokken vast. Maar ze zag kans om zich los te rukken en schreeuwend stormde ze bij Lieven Admiraal binnen. Vanwege het burengerucht maakte Toon zich snel uit de voeten. Gerrit Berkelie zat inderdaad bij neef Lieven binnen en Nettie vertelde hem dat Toon haar had willen verdrinken en dat daarbij haar rokken en broek gescheurd waren. Onmiddellijk ging Berkelie naar buiten om Toon te zoeken, maar hij kon hem niet vinden. Toen Nettie bij haar nicht Maria kwam en daar haar verhaal deed, zei ze dat Toon in staat zou zijn om iemand te vermoorden.

Op donderdag 25 januari 1821 ging Toon tegen de avond naar de kroeg waar hij met Johannes Koster en Franciscus Bouvier enkele glazen jenever dronk. Ook Nettie was intussen bij Lieven Admiraal aan de borrel, waar rond halfzes ook Gerrit Berkelie en korporaal Matthijs Ligter uit Amersfoort binnenkwamen. Om acht uur verlieten ze met z'n drieën het huis aan de Bellinkstraat. Bij de kazerne nam Nettie innig afscheid van Gerrit.

Ruzie bij de Koopmansbeurs

Intussen was Toon op zoek naar Nettie gegaan en op de Burg kwam hij haar tegen. Ze liepen samen door de stad. Onderweg informeerde Toon of ze verkeer had met Gerrit Berkelie, maar dat ontkende ze. Bij de Abdijpoort vroeg hij nogmaals of ze een relatie had met Berkelie.

Toen ze weer ontkende, werd hij zo driftig dat hij uit zijn zak een pennenmesje haalde en haar hiermee een paar diepe steken in haar nek toebracht. Nettie viel voorover en riep om hulp. Toon begreep toen al dat hij haar zo had verwond dat ze het niet zou overleven. Toen ze weer opstond en klaagde dat ze hevig bloedde, sloeg hij de kap van haar mantel over haar hoofd, waarna ze doorliepen tot voor de tweede poort op de Korte Burg. "Wat is dat voor een manier daar je mij op behandelt, terwijl er toch niets van waar is", zei ze tegen hem, waarop hij antwoordde: "Dan verkies ik voor u op het schavot te sterven." Bij het hek van de Koopmansbeurs viel ze op de grond en hij gaf haar nog een aantal steken met het mes. "Nu zal ze zich althans in mijn ongeluk niet meer verheugen", dacht hij en omdat er intussen twee mensen door de Abdijpoort kwamen, ging hij er snel vandoor. Op de Balans riep hij nog luidkeels: "Beest, nu zul je mijn niet meer tempteren!"

Voor de herberg Het Veersche Veerhuis op de Balans trof Toon zijn vrienden Johannes Koster en Franciscus Bouvier en hij vertelde hen dat hij Nettie had omgebracht. Franciscus geloofde hem niet, waarop Toon zei: "Gaat, ziet en gij zult ze vinden leggen aan het hekken op den Burgt over de poort." Gezamenlijk gingen ze hierop de herberg binnen en bestelden een glas jenever, dat ze staande leegdranken. Omdat de hand van Toon behoorlijk bloedde, vroeg hij de waardin, Johanna de Kat, om wat water. Toen ze het teiltje terug kreeg, zag ze dat het water roodgekleurd was en ook op de handdoek zaten rode vlekken. Ze dacht dat hij zich verwond had bij het inslaan van ruiten, wat kwajongens wel vaker deden. Van de gesprekken tus-

sen de drie mannen kon ze niets verstaan. Het enige wat haar opviel was dat Koster steeds heen en weer liep en tot tweemaal zei: "O, God."

Nadat Toon de jenever had betaald, verlieten de drie maten de herberg en liepen naar de Abdijpoort om Toons zakdoek te zoeken. Intussen was het daar behoorlijk

zijn broer tegen, aan wie hij direct vertelde welke gruwelijke daad hij in de stad had begaan. Ontsteld keerde zijn vader daarop naar huis terug. Toon liep door en ging de Arnemuidseweg op, waar hij hoorde dat er al bij de wagenmaker buiten de Dampoort naar hem werd geïnformeerd. Hij herkende de stem van de commissaris van politie en

MIDDELBURG den 26 januarij. Gisteren avond werd alhier op de straat, nabij de koopmansbeurs, het lijk van eene vrouw gevonden. Het onderzoek, deusaangaande in het werk gesteld, deed al ras blijken, dat deze vrouw op eene gruwzame wijze was om het leven gebragt, en het duurde niet lang of men geraakte op het spoor van den dader van dezen vreeselijken moord, welke, onmiddellijk gearresteerd geworden zijnde, bekend heeft, denzelven gepleegd te hebben. Hier konde hij bemerkte dat deze vrouw, met welke hij eenigen tijd had verzeerd, zich ook met anderen ophield, eene bekenctenis, die hij heden morgen bij het lijk met alle de omstandigheden heeft herhaald.

druk geworden en in het geroezemoes hoorde Toon ook al zijn naam noemen als mogelijke dader. Hij vroeg Johannes Koster of hij wilde kijken of Nettie echt dood was. Die bevestigde het en toen ging Toon naar de herberg van Laurens Gilles in de Nieuwe Kerkstraat. Ook hier bestelde hij een glas jenever en omdat zijn vingers nog steeds behoorlijk bloedden, vroeg hij Laurens' vrouw om een verbandje. Dit kon ze hem helaas niet geven en na vijf minuten stond Toon alweer buiten. Vandaar ging hij naar de herberg Schoonzicht op het Molenwater. Bij zijn binnenkomst zei hij tegen de kastelein: "Ik ben gepasseerde zondag maar heengelopen zonder mijn gelag te betalen, ik moet nog meer aan u betalen en zal dit morgen geheel en al afdoen." Hij bestelde een glaasje jenever, maar liet het even later door de vrouw van de kastelein weer terugschenken. Na ongeveer een kwartier verliet hij de herberg en besloot naar huis te gaan. Buiten de Dampoort kwam hij zijn vader en

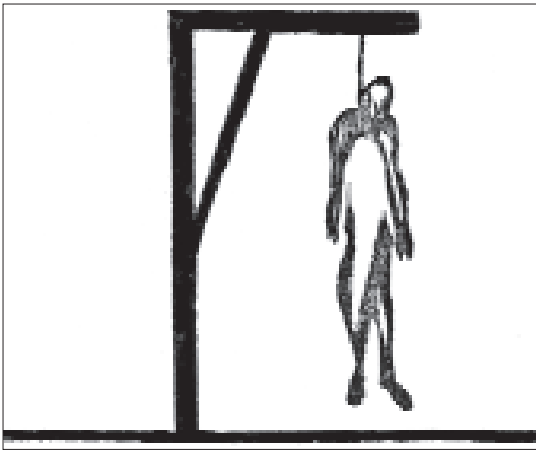
Bericht in de Middelburgsche Courant van 27 januari 1821 over de moord op Nettie Boom.

verstopte zich achter een boom op de Veerseweg. Pas toen de kust veilig was ging hij naar huis. Daar plofte hij neer op een bank en begon te schreien, want hij had intussen spijt van zijn daad gekregen. Van de bank ging hij naar de hoek bij de haard, waar hij bleef zitten totdat hij het bewustzijn verloor en op de grond tuimelde.

De getuigen

Er was er één die ooggetuige was geweest van de moord. Dat was de veertienjarige schoenmakersleerling Franciscus Burkie uit de Spanjaardstraat. Om halfnegen had hij de schoenwinkel van zijn ouders verlaten en toen hij gerucht hoorde bij het ijzeren hek van de Koopmansbeurs bleef hij staan luisteren. Hij hoorde dat er twee mensen ruzie met elkaar hadden. Hij klom op een bank onder de poort en hij zag hoe

een man een vrouw sloeg en haar met het hoofd tussen de spijlen van het hek duwde en er vervolgens snel vandoor ging. Op de Balans hoorde hij de man nog roepen dat hij het beest wel zou leren. Toen de dader uit het zicht verdwenen was, durfde hij het te wagen om naar de vrouw toe te lopen, waar inmiddels ook een jeugdige voorbij-

ganger stond. Die was in het donker bijna over haar gestruikeld en omdat hij dacht dat ze een hoop vuil was, doorgelopen maar na een paar passen toch weer omgekeerd. Toen de passerende koetsier Reyerse met een lantaarn kwam die ze mochten gebruiken, konden ze zien dat het hoofd van de vrouw op een van de ijzeren pinnen van het hek van de Koopmansbeurs lag. Ze had geen muts of hoed op en er steeg damp op van het bloed aan haar hoofd, terwijl er ook op straat een grote plas bloed lag. De koetsier probeerde haar nog op te tillen, waarna zijn handen onder het bloed zaten. In overleg besloten ze dat Reyerse bij de vrouw zou blijven, terwijl de jongens de commissaris van politie zouden gaan waarschuwen. De commissaris stuurde de knapen door naar agent Matthijs Winkel en samen met

hem gingen ze terug naar de plek waar het slachtoffer lag. Hier was intussen al een grote menigte volk samengedromd. Dokter J. de Man, die inmiddels ook was gewaar-schuwd, kon niets anders dan de dood constateren. Chirurging Jan Simon Truijt van het militair hospitaal, die op het moment van de moord in de Burgersociëteit op de Balans was, hoorde van de kas-telein dat er een moord was gepleegd, waarop hij dadelijk ging kijken. Toen hij bij de Koopmansbeurs aankwam, lag het lichaam van Nettie inmiddels op het klin-kerpad en was het afgedekt met haar mantel. Nadat hij het stoffelijk overschot onderzocht had, kwam hij tot de conclusie dat haar hals was afgesneden.

De blikslager Johannes van Rentergem kwam rond kwart over negen op de plek des onheils, nadat hij in de stad had horen zeggen dat er een moord was gepleegd. Op verzoek van de politie hielp hij het lijk dragen naar het klapperhuis op de Groenmarkt. Daarna heeft hij samen met een agent nog helpen zoeken naar Netties muts of hoed. Met een lantaarn zochten ze op de plaats waar het lijk had gelegen, maar ze vonden slechts twee koperen dui-ten en bij de Abdijpoort enige rode kralen aan een snoer.

De doodstraf

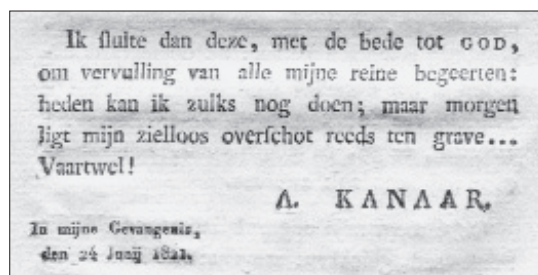
Omdat Toon als mogelijke dader genoemd werd, gingen de commissaris van politie, agent Kleuters, Johannes Koster en Fran-ciscus Bouvier hem zoeken. Toen ze hem niet thuis troffen, gingen ze naar Het Veer-sche Veerhuis op de Balans. Hier ontdekte agent Kleuters dat Johannes Koster een bloedvlek op zijn wang had. Johannes zei dat, toen hij samen met Toon bij Nettie bukte om te zien of ze dood was, hij met

zijn wang diens muts had geraakt. Voorts vertelde hij nog dat Toon na de moord in de kroeg tegen hem had gezegd: "Vaartwel dit is de laatste borrel die ik met u drink. Het geval legt er toe."

Rond twaalf uur besloot het gezelschap nogmaals naar het huis van Toons vader te gaan. Met het schuim op de mond en in bewusteloze toestand lag Toon daar in de kamer. Agent Kleuters bond zijn armen op zijn rug en toen ze hem overeind hadden gezet, kwam hij weer tot bewustzijn. Gewillig liet hij zich meevoeren en rond halfdrie werd hij afgeleverd bij het Huis van Arrest. Om halfelf de volgende ochtend verrichtten de heel- en vroedmeesters Lahr en Van Daalen de lijkschouwing in het Gasthuis waarheen het lichaam van Nettie in opdracht van de officier van de Rechtbank van Eersten Aanleg per slee naartoe was gebracht. 's Middags vond daar ook het eerste verhoor van Toon plaats. Het lijk van Nettie lag op een stenen tafel in de kamer die 'Den Banjer' werd genoemd. Toen men hem het lijk liet zien en vroeg of hij Nettie had vermoord, gaf Toon dat volmondig toe. Hij zei dat hij uit jaloezie en dronkenschap gehandeld had, maar dat hij nimmer vooraf de bedoeling had gehad om Nettie om het leven te brengen. Van de in de Abdij gevonden voorwerpen herkende hij alleen het snoer rode kralen, dat ze van hem had gekregen.

Op 9 april begon de rechtszitting bij het Hof van Assisen in Middelburg. Twee dagen later deed het hof uitspraak: Toon Kanaar werd wegens moord met voorbedachten rade veroordeeld tot de doodstraf met strop. Nadat een verzoek om cassatie door de Hoge Raad in Den Haag was afgewezen, werd de doodstraf op 25 juni 1821 om twaalf uur precies voor het stad-

huis van Middelburg ten uitvoer gebracht. Honderden mensen waren uit de wijde omgeving naar de provinciehoofdstad gekomen om hier getuige van te zijn. Toen de dood was ingetreden, deden twee griffiers van de rechtbank aangifte van Toons overlijden. Zijn lijk werd in een hoek van het kerkhof begraven.

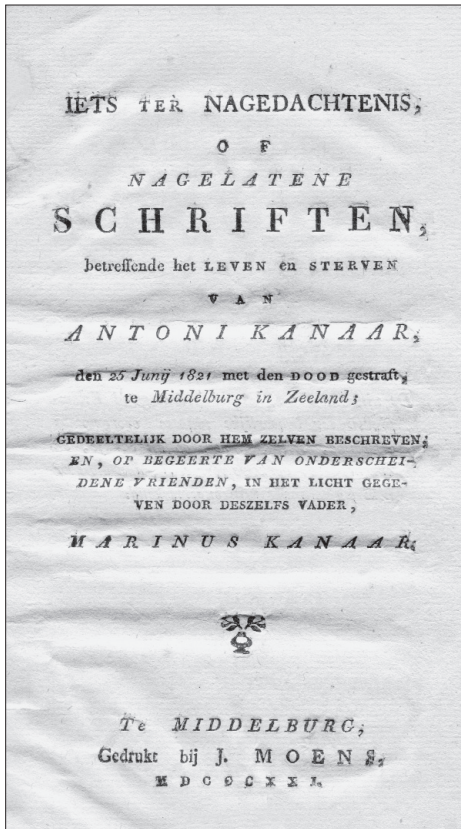
De laatste woorden van Toon Kanaar voordat hij naar het schavot werd geleid.

Een boekje

Hiermee zou dit verhaal ten einde zijn, ware het niet dat Toon, die immers schrijver van beroep was, in de gevangenis een aantal brieven had geschreven die op verzoek van enkele van zijn vrienden in boekvorm werden gepubliceerd. Omdat de voltrekking van het vonnis eerder had plaatsgevonden dan verwacht, werd het boekje pas een maand na zijn dood uitgebracht. Nadat Toon op zaterdag 23 juni te horen had gekregen dat hij twee dagen later gehangen zou worden, was hij ijverig begonnen te schrijven.

In zijn eerste brief richtte hij zich tot de bevolking: "Alvorens ik mijne oogen voor het toneel dezer wereld sluite, voele ik mij gedrongen, nog in de laatste oogenblikken mijns levens, mij tot u te wenden... Gij beschouwt mij thans in eenen bedroefden en ellendigen toestand; eerlang moet ik op een akelig tooneel, voor uw aller oog, mijn

jong leven eindigen.” Hij gaf het publiek een waarschuwing: “Schuugt toch de echtbreuk, het is zoo een groot kwaad: men gaat op dien weg met rassche schreden ten verderve. Ai! laat toch nimmer ontuchtigheid zichtbaar zijn in uwe daden; maar leeft steeds rein en onbevlekt voor God en menschen.”

Titelblad van het door de vader van Toon Kanaar uitgegeven nagelaten geschrift over diens leven en sterven. (Zeeuws Archief)

De dag erna schreef Toon nog een brief aan zijn ouders, waarin hij vertelde dat hij die nacht goed had gerust en van 3 tot 6 uur had geslapen. Omdat het zondag was, had hij ook de laatste kerkdienst in de

gevangenis bijgewoond, waarbij de volgende tekst centraal stond: “Geeft bevel aan uwen huize, want gij zult sterven!” Hierna had hij afscheid genomen van zijn medegevangenen.

Op maandagmorgen 25 juni 1821, de dag van zijn dood, had hij zijn laatste brieven geschreven. De eerste was gericht aan zijn “geliefde en dierbaarste ouders en lieve broertjes”: “Nu, mijn Vader!, Moeder en Broertjes! zonder onderscheid, U allen draag en beveel ik in de handen van Hem, die, zelfs in de benaauwde banden des doods, mij heeft sterkte geschonken... Nu dan is: – vaartwél! – vaart eeuwig wél – de laatste toeroep van mij, – Uw’ heilwenschen Zoon, tot den dood!”

In de tweede brief bedankte hij zijn vrienden en bewakers: “Dank, ja hartelijk dank, geliefden! voor alles wat gij aan mij, tot in deze laatste oogenblikken, gedaan hebt! Uw stervende, nogthans in God getrooste vriend tot den dood, A. Kanaar.”

Het boekje is verder gevuld met godsdienstige overpeinzingen die Toon eerder in de cel op papier had gezet. Ook is er een brief in opgenomen die hij van zijn oom Willem Kanaar uit Hulst had ontvangen en die hem bijzonder getroffen had.

Op 24 juni 1821 voltooide Toon Kanaar zijn manuscript met de woorden: “Ik sluite dan deze, met de bede tot God, om vervulling van alle mijne reine begeerten: heden kan ik zulks nog doen; maar morgen ligt mijn zielloos overschot reeds ten grave... Vaartwel! A. Kanaar.”

J.H. Midavaine

Geraadpleegde literatuur en bronnen
Zeeuws Documentatiecentrum:

– M. Kanaar, *Iets ter nagedachtenis, of nagelaten*

tene schriften, betreffende het leven en sterven van Antoni Kanaar, den 25 Junij 1821 met den dood gestraft, te Middelburg in Zeeland; gedeeltelijk door hem zelven beschreven, en, op begeerte van onderscheidene vrienden, in het licht gegeven door deszelfs vader, Marinus Kanaar', Middelburg 1821.

Zeeuws Archief:

– Middelburgsche Courant van 27 januari, 14 april en 26 juni 1821.

– Inschrijvingsregisters Zeeuwse strafinrichtingen, inventarisnr. 354.590 en 367.845.

– Rechterlijke Archieven 1796-1838, inventarisnr. 75, vonnisnr. 1643.

– Registers van de Burgerlijke Stand van Middelburg.

Hoog bezoek

Lady Baden Powell in Middelburg, 1946

Tegenwoordig heet het scouting, vroeger in gewoon Nederlands: de padvinderij. Deze organisatie, in 1907 opgericht door Lord Baden Powell (1857-1941), had over vrijwel de hele wereld afdelingen, vanaf 1910 ook in Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de padvinderij in ons land door de Duitsers verboden, maar veel groepen hielden in het geheim contact met elkaar. Na de bevrijding verscheen de organisatie weer in het openbaar en kreeg ze te maken met een toeloop van veel nieuwe leden.

Bloei

Op alle terreinen bloeide het verenigingsleven in de eerste naoorlogse jaren op; het leek wel alsof men de verloren tijd wilde inhalen. In Middelburg stonden in december 1945 bijna driehonderd padvind(st)ers en kabouters geregistreerd en er waren ook nog verkenners, bijvoorbeeld die van de Berdenis van Berlekomgroep. Vlissin-

gen telde in 1946 vier groepen verkenners en een groep zeeverkenners.

De leiding op Walcheren kreeg met de nodige problemen te maken: voor al die nieuwe leden moesten leid(st)ers worden aangetrokken en opgeleid, clublokalen worden gezocht en uniformen worden geregeld. Ondanks de beperkte mogelijkheden werd hier met enthousiasme aan gewerkt.

De moeilijke omstandigheden waaronder de Nederlandse padvinderij toen moest werken bleven bij de leiding in Engeland niet onopgemerkt. Als blijk van belangstelling en waardering besloot de World Chief Guide, Olave Lady Baden Powell, Nederland te bezoeken.

World Chief Guide

Wie was de vrouw die de hoogste functie in de padvindersbeweging uitoefende?

Olave St. Claire Soames werd op 22 februari 1889 te Stubbings Court, Chesterfield,